

ÅRSMELDING 2025 – Freiøya Historielag

ÅRSMØTET 2025 ble avholdt i Frei Grendahus torsdag 20. mars kl. 19.00. 44 medlemmer var til stede. Valget ga følgende resultat:

STYRET 2025

Leder: Gjørán Storsæther

Nestleder/sekretær: Ingrid Lindvåg Sømhovd

Styremedlemmer: Odd Harald Bjerkelund, Ole Kristian Gundersen og Ronny Bolgen

Varamedlemmer: Mildrid Fiske og Jacob M. Williamsen

Jacob M. Williamsen og Gjørán Storsæther har fungert som kasserere/nettbankansvarlige.

Revisorer: Per Bergem og Terje Bjerkestrand.

Per Bergem overtok som regnskapsfører høsten 2025. Nils Birger Sagvik ble da valgt som ny revisor i stedet for Per Bergem.

Kaffe- og ryddekomitè: Audhild Sletta Kummernes og Torvald Skjølvik

Valgkomitè: Annette Gundersen (leder), Lars Ola Fiske, Steve Kalvøy

Årbokkomitè: Kåre G. Williamsen (leder), Sølvi Wiik, Hans E. Ohrstrand, Terje Holm, Ronny Bolgen, Gjørán Storsæther.

Etter den formelle delen av årsmøtet ble det servert kaffe, kaker og salg av lodd.

Underholdning: Charlie Chaplinfilm med stumfilmmusikk av Julija Bujanovaitè-Sokol og Ole Kristian Gundersen. Tilbakeblikk på året 2024 i ord og bilder ved Gjørán Storsæther og program for 2025.

MØTEVIRKSOMHET og AKTIVITETER.

Freiøya Historielag har hatt stor aktivitet i 2025 og godt oppmøte på arrangementene. Det ble det avholdt 8 styremøte og behandlet 30 saker. Styremøtene ble holdt på Frei Grendahus, i arkivet og hos medlemmer. Styret bruker også aktivt en lukket chatgruppe på Messenger til løpende informasjon, beskjeder o.l.

FREIØYA HISTORIELAG HOS RENSVIK KULTURKOLLEKTIV

Tirsdag 25. mars deltok Freiøya Historielag på et arrangement i Rensvik Samfunnshus i regi av Rensvik Kulturkollektiv.

Gjørán Storsæther presenterte Freiøya Historielags aktiviteter og arrangement, og han fortalte i ord og bilder om gamle Rensvik, med foredraget: «Frå Hansøya til Skjærahøgda i Hans Hyldbakk sine fotefar».

ÅPEN DAG PÅ VIKEN GÅRD.

Søndag 21. sept. inviterte Historielaget til åpen dag på Viken Gård. Omvisning i bolighus og fjøs, og en kort historisk orientering om stedet som begynner å preges av manglende vedlikehold gjennom flere år. Verkstedet var avstengt på grunn av sviktende bærekonstruksjoner. Kristiansund kommune, som er eiere, har utarbeidet plan for reparasjon og vedlikehold, men mangler penger. Nystekte vafler ble servert. 35 personer møtte.

30. september var Freiøya Historielag på befarings på Viken Gård sammen med Kristiansund kommune. Fra Historielaget deltok Ove Bjørn Storbugt og Gjøran Storsæther. Det er mye etterslep av vedlikehold, men det vil bli søkt om midler for å starte rehabilitering av verkstedsbygget. Til våren skal Historielaget bl.a. arrangere dugnad for å rydde skog og kratt ved verkstedet.

Tradisjonen tro, tente Ove Bjørn Storbugt julestjerner i vinduene på Viken Gård også julen 2025.

HØSTMØTET.

Torsdag 23. oktober var det tid for det årlige høstmøtet i Frei Grendahus. Historielaget hadde engasjert John Harry Kvalshaug til å komme og fortelle om «Kystkvinnene - limet i samfunnet». Dette er et kåseri som omhandler kystkvinnene og de sosiale karene fra 1800 tallet og utover. En kunnskapsrik John Harry brukte eksempler fra virkeligheten og fortalte levende om hvilke følger det fikk for kystkvinner som mistet sine ektefeller og slektninger på havet. Mange av disse kvinnene som satt alene igjen med en stor ungflokk, fikk virkelig kjenne på kropp og sjel at: «Havet gir, og tar». Musikalske innslag fikk vi av Alf Dammens trio som består av Alf Marius Røsand, Oddvar Engvik og Roald Sevaldsen. De spilte melodier fra 1950/60 tallet, og det ble både allsang og muntre historier mellom sangene.

Terje Holm presenterte Historielagets Årbok 2025. Etter møtets slutt ble årboka lagt ut til salg, og det var mange som sikret seg en eller flere årbøker. Ca. 60 personer var til stede på høstmøtet.

ANDRE AKTIVITETER.

Søndag 7. sept. var det en høytidelig markering av Frei Bedehus 100 år. Fra Freiøya Historielag deltok Mildrid Fiske i jubileumskomiteen og gjorde en meget god jobb.

Gjennom året mottar Historielaget flere henvendelser om lokalhistoriske opplysninger om folk, hendelser og steder på Frei. Blant annet bidro Freiøya Historielag med opplysninger til Hitra Historielag om personer bosatt på gården Søndre Rambjøra på Bjerkestrand, og som hadde slekt på Hitra. Tidligere styremedlem, Ellen Inger Enge og hennes bror Even Solli, som vokste opp på nabogården, hadde både bilder og opplysninger om disse. Opplysninger og bilder fra Frei var en medvirkende årsak til at det ble en artikkel som står på trykk i Hitra Historielag sin årbok 2025 «Skarvsetta».

I mer enn 10 år har Historielaget tatt ansvar for det årlige vedlikehold og pynting av Søster Fridas gravstøtte. Sykepleier Frida Westrum Wærnes (1900 -1988) var i sin tid ansatt av Frei Sanitetsforening. Historielaget har engasjert gartner Lauritz Schjølset til det praktiske vedlikeholdet. Gravstøtta trengte vedlikehold, og våren 2025 ble gravstøtta pusset opp av styremedlem i Freiøya Historielag, Odd Harald Bjerkelund.

MINNEMARKERING VED FREI KIRKE.

Søndag 1. juni kl. 17.00 sto Freiøya Historielag for bekransning av minnetavla fra 1000 - årsstevnet for slaget på Rastarkalv i år 955. I 2025 var det 70 år siden Kong Haakon VII avduket minneplata over slaget på Rastarkalv. Kong Haakon VII deltok på 1000 -års markeringen (Rastarkalvstevnet) sammen med kronprins Olav 19. juni 1955. Mer enn 10 000 publikummere var samlet ved Frei kirke denne dagen. Dette var den siste offisielle ndlingen kong Haakon VII deltok på utenfor Oslo. 10 dager etter, 29. juni 1955, falt han på badegulvet hjemme, brakk beinet og ble rullestolbruker. Rastarkalvspelet, som har vært oppført 11 ganger siden 1985, har vært en viktig bidragsyter til å fortelle historia om slaget på Rastarkalv til nye generasjoner. Sammen med Historielaget deltok også Frei Hornmusikk, Rastarkalvspelet og varaordfører Linda Dalseg Høvik på denne minnemarkeringen. Publikumsoppslutning på ca. 20 personer.

HISTORISK VANDRING I BOLGA.

Torsdag 12. juni var det vandring til den gamle Schmedlingeieendommen i Bolga. Oppmøtested ved Bolghaugstua. Johan Fredrich Scmedling kom til Bolga i 1837. Han var født på Fyn i Danmark. I Bolga startet han bl.a. kvernbruk, mølledrift, bakeri og ølbryggeri. På det meste arbeidet 62 personer hos Schmedling. Store murer og tufter fra tiden Schmedling drev sin virksomhet, står fortsatt. En kunnskapsrik Per Tore Wiik tok oss med på turen og fortalte historia om Scmedling og hans foretak. Sølvi og Per Tore Wiik er i dag eiere og har bygd hus på den største muren. 65 personer deltok på denne vandringen. Etter vandringen var det samling i Bolghaugstua der Bolga Velforening solgte kaffe og kaker.

HØSTTUR TIL HALSA KIRKE, ELSTADSENTERET, GEITBÅTMUSEET OG HUSASNOTRA.

Lørdag 23. august var det igjen tid for Historielagets tradisjonelle høsttur. Denne gangen gikk turen til Heim kommune (gamle Halså kommune). Turen startet kl. 08.50 fra Flatset med buss fra Tornes Turbusser. Første stopp var Halså kirke fra 1724. Her ble vi godt mottatt av Stig Ove Rosvoll fra menighetsrådet som fortalte historia om Halså kirke. Videre gikk turen til Elstadsenteret, Geitbåtmuseet og Husasnotra i Valsøyfjorden. Vi hadde invitert Arvid Fjærli (f.1932) med på turen. Arvid er vokst opp i Valsøyfjorden, og på vei fra Halså kirke fikk han mikrofonen, og fortalte livlig om historia til steder vi passerte. Ved Elstadsenteret ble vi møtt av Aud Astrid Otnes fra Halså Historielag. Hun fortalte om Anne Karin Elstad og hennes forfatterskap. Arvid Fjærli og hans bror Bjørn gikk på Otnes skole som nå huser Elstadsenteret. Der gikk de sammen med Anne Karin Elstad og de fortalte livlig fra skoletiden. På vei til Geitbåtmuseet og Husasnotra på Enge, fortalte Arvid om stedets historie, som i tidligere tider hadde stor industri med over 200 arbeidsplasser. På Geitbåtmuseet ble vi veldig godt mottatt med kaffe og vafler. Leder ved Geitbåtmuset, Lisabeth Syltøy Fiske, orienterte om museets historie og sto for omvisningen i den store hallen som huser ca. 50 geitbåter. Videre gikk turen til Husasnotra som er en del av Geitbåtmuseet. Husasnotra er et lærested for tradisjonshåndverk med vekt på tradisjonell bygging av hus og geitbåter. Et meget interessant besøk som ikke hadde vært det samme uten en kunnskapsrik og god formidler som Lisabeth Syltøy Fiske. Siste stopp på turen var middag på Valsøytunet. 41 personer var med på bussaturen.

Freiøya Historielag har også deltatt på flere julemesser med salg av årboka. Julemessene var i Bolghaugstua, Frei Grendahus, Wirumbrygga på Innlandet og «Jul i Vågen». De to sistnevnte i samarbeid med Norsk Skipsfartshistorisk Selskap Nordmøre.

TILDELTE MIDLER.

Historielaget har mottatt kr. 10 000, - i kulturmidler fra Kristiansund kommune, sponsorbidrag på kr. 10 000,- fra Sparebank 1 Nordmøre, kr. 10 000,- fra Varigfondet (utbetalt i jan. 2026) og kr. 1000,- fra henholdsvis Coop Prix Frei, Ole Myren Gartneri, Freiblikk, Malermester Jostein Skjetne, K. Kleven Transport, Nils Frey jr. Maskin og Transport og M. Romuld og sønner AS.

STØTTE TIL LOKALHISTORISKE TILTAK.

Etter søknad har Freiøya Historielag vedtatt å støtte utgivelsen av lokalhistorisk bok som omhandler historien om Flatøya, av Lars Erik Flatøy. Søknadssum kr. 10 000,- er innvilget og beløpet blir utbetalt når boka er ferdig trykt.

Søknad fra Norsk Skipsfartshistorisk Selskap Nordmøre om støtte på kr. 1000, - vedr. sponsorprosjekt i forbindelse med 25 -årsjubileet til foreningen i januar 2026. Beløpet er utbetalt til foreningen.

ÅRBOK 2025.

Årbokkomiteen har hatt 4 fellesmøter i 2025. Ellers så kommuniserer årbokkomiteen effektivt på telefon og digitale plattformer. Det er ønskelig at flere kan bidra med gode lokalhistoriske historier fra Frei. Utgifter til trykking, samt papirutgifter, har steget en del de siste årene, og uten sponsorbidrag har historielaget gått med underskudd på produksjonen av årboka. Årboka har hatt et stabilt salg de siste årene.

FACEBOOK OG HJEMMESIDEN.

Facebook-siden til Historielaget er flittig brukt. Referat og bilder fra Historielagets aktiviteter blir lagt ut både på Facebooksiden og på Freiøya Historielag sin hjemmeside. Oppfordrer medlemmene til å legge ut gamle bilder og historier på Facebooksiden. Ronny Bolgen gjør en kjempejobb med oppdatering av Historielagets hjemmeside. Se fhlag.no

ARKIVET.

Historielaget har etter hvert fått et omfattende arkiv og leier lokale i kjelleren i Helsehuset (på Frei). Det meste av det lokalhistoriske materialet er fysisk sortert og systematisert, men Historielaget holder på å vokse ut av lokalet. Ronny Bolgen jobber med å digitalisere gamle bilder fra arkivet. Hvert år mottar vi henvendelser fra personer som ønsker at Historielaget skal ta vare på og arkivere gamle bilder, bøker, brev o.l. Dette for at Freihistorie ikke skal gå tapt. I arkivet har også Historielaget PC, skanner og en boksamling som i hovedsak inneholder lokalhistorisk stoff.

ANTALL MEDLEMMER: Pr. 31.12.2025 hadde Freiøya Historielag 157 betalende medlemmer mot 145 i 2024.

Gjorun Storsæther (leder)

Frei 12.01.2026.

Ingrid Lindvåg Sømhovd (nestleder/sekretær)